

Czóbel Minka:
GOMBÁK MESÉJE

Tavasszal Levendula nagyanyó meghűlt és soká köhögött, úgyhogy az orvosok nyaralásra messzi fürdőbe küldték. De ő azt mondta: „Minek menjek én olyan meszsire, hiszen itthon is vannak szép és egészséges helyek, még szebbek és egészségesebbek, mint máshol.” Így elment a kis unokájával, a Ferikével, egy máramarosi faluba az erdőszélen, jó levegőt szívni.

Egy csinos kis tiszta parasztházban laktak, mely előtt őszi rózsza és futó bab virított.

Reggel felsétáltak a patak mellett a zöld erdőbe. Ha szép napos idő volt, letelepedtek a fenyők alatt a mohaszőnyegre, amely puha volt, mint a bársony, és zöld, mint a smaragd.

Egy ilyen szőnyegen látta Ferike a kis gombákat körbe a mohában s mondta:

– Nézd, Levendula nagyanyó, mintha gyűlést tartanának, úgy ülnek körbe.

– Úgy is van az, fiacskám – mondta Levendula nagyanyó –, gyűléseznek, tanácskoznak, hogy merre menjenek a nagy Pánt keresni.

– Hol az a nagy Pán? Ki az a nagy Pán? – kérdezte Ferike s Levendula nagyanyó a mindennapi mesébe kezdett:

– Hajdan, mikor az emberek még nem árasztották el úgy a földet, mint most, egy nagy hatalmas úr lakott az erdőn. Szarva volt és kecskelába.

Gyönyörűen tudott flótázni hétágú fuvoláján. E fuvolában volt egyesítve a sárgarigó, a fülemile, a pintyőke és minden más énekes madár hangja.

Nagyon tréfás, nagyon vidám úr volt ez.

A régiek a nagy Pánnak nevezték.

Látod, ezek a jó máramarosi oroszok még ma is „Pán”-nak nevezik az urat.

Teljes volt a nagy Pán hatalma az erdőn. Neki engedelmeskedett a nagy vad: szarvas, medve, vaddisznó, neki a legkisebb bogár is, szöcskék a fűben, pillék a virágon.

Az ő szavára nyitotta ki bimbóját a kék encián, vagy rakta egymásra évgyűrűit a fenyők gyantás törzse. Szerette őket, mint jó apa gyermekeit, de különös kegyében tartotta azokat a furcsa kis alkotmányokat, melyet mi gombáknak nevezünk. Ő festette veresre a légyméreg búbos fejét, ő hajtotta ezer recébe a picirkék selymes, rózsaszín hártyáit, ő adta a békáknak, dongóknak, pókoknak harmat ellen esernyőknek azokat a nagy gombákat, melyek alatt olykor egy egész egércsalád megfér, ő csipkázta ki korálok mintájára a csirkegomba sárga ágait.

De szerették is a gombák ezért urukat, a nagy Pánt. Néha egy óra alatt egy egész sereg nőtt ki a földből, csak hogy örömet szerezzenek neki.

Azonban az emberek mindig előbbre haladtak az erdőszélen, mindig jobban behatoltak az erdő mélyébe, a nagy Pán pedig mindig jobban visszavonult a rengeteg legrejtettebb magányába, míg egészen eltűnt.

Egyszerre csak szegény gombák árváknak érezték magukat. Nem találták sehol urukat, a nagy Pánt.

De helyette jöttek emberek nagy kosarakkal, összeszedték a gombákat és vitték füstös konyháikba.

Összeszedtek ők jót, rosszat, porthintő pöfetegeket, rózsás picirkét, veres légyölőt, fekete úrigombát.

Így történt aztán, hogy sokan az emberek közül meghaltak, és a hátramaradottak nagyon megharagudtak a gombákra. Pedig azok sohasem kíváncsiok az ő füstös konyháikba, inkább csak a harmatos zöld mohában maradtak volna.

De aztán jöttek más emberek, nagy kosarakkal, ezek már ismerték, melyek az embernek hasznos és emészthető gombák, és csak azokat szedték.

A gombák mind sűrűbben nőttek, ugyan nem azért, hogy az emberek elvigyék őket, de hogy uruk, a nagy Pánnak örömet okozzanak.

Ez azonban nem jött már többé vissza.

Azért gyűlést tartottak a gombák. Körbe ültek le a bársony-zöld, bársony-puha mohába és tanácskoztak: vajon hol lehet a mi urunk?

Elhatározták, hogy követséget küldenek hozzá.

Úgy is lett.

Minden nyáron, mikor a gombák teljes gazdagságban fejlődnek, gyűlést tartanak. Körbe ülnek, mint itt látod, akkor határozzák el, hogy merre menjen a követség a nagy Pán felkeresésére.

Látod, hogy mennek fel a hegyen ott egy sorba? Az a kis fehér már át is kapaszkodott a gerincen, a pirosak, sárgák meg szaladnak utána.

Így vándorolnak ők mindenfelé, minden irányba, míg csak meg nem lelik a nagy Pánt.

Ha sárgarigó vagy pintyőkefütyülést hallanak, megállnak, mert azt hiszik, hogy az ő hétágú fuvolója szól, de ha látják, hogy csak madár repült el felettük, tovább mennek, keresik, keresik az ő urukat.

De mindeddig nem találták meg és így tart a gombák vándorlása évről-évre, talán mindörökké.

(1911)